

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten ja direktiivien muuttamisesta digitaalisen lainsäädäntökehyksen yksinkertaistamisen osalta (digiomnibus) ja tekoälyä koskevien yhdenmukaistettujen sääntöjen täytäntöönpanon yksinkertaistamisen osalta (tekoälyomnibus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten ja direktiivien muuttamisesta digitaalisen lainsäädäntökehyksen yksinkertaistamisen osalta (digiomnibus) ja tekoälyä koskevien yhdenmukaistettujen sääntöjen täytäntöönpanon yksinkertaistamisen osalta (tekoälyomnibus) (U 81/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Pauliina Penttilä, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Lasse Laitinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Anne Kaartinen, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtava asiantuntija Päivi Karkkola, Liikenne- ja viestintävirasto
- lakimies Tatu Giordani, Liikenne- ja viestintävirasto, Kyberturvallisuuskeskus
- asiantuntija Peppiina Huhtala, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- toimialajohtaja Mikko Hoikka, Medialiitto ry
- digi- ja innovaatiopolitiikan asiantuntija Maria Nyroos, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Teknologiateollisuus ry

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission digiomnibus-asetusehdotus (COM(2025) 837 final) yhdistää useita kumottavia datasäädöksiä (datanhallinta asetus, avoimen datan direktiivi ja muiden tietojen kuin henkilötietojen vapaan liikkuvuuden asetus) voimassa olevaan data-asetukseen. Alustatalouden P2B-asetus kumottaisiin. Esityksen tavoitteena on poistaa päällekkäisyyksiä ja keventää erityisesti pk-yritysten velvoitteita. Yleisen tietosuojasetuksen osalta asetusehdotus pyrkii keventämään vähäriskiseen henkilötietojen käsittelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa sekä päivittämään evästesääntelyä. Poikkeamaraportoinnille ehdotetaan perustettavaksi keskitetty EU-laajuinen ilmoituskanava useiden eri säädösten mukaisesti raportointivelvoitteisiin. Tekoälyomnibus-asetusehdotuksen (COM(2025) 836 final) tarkoituksena on keventää tekoälyjärjestelmien tarjoajien sekä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hallinnollista taakkaa, mahdollistaa erityisten henkilötietojen käytön tekoälyjärjestelmien vinoumien tunnistamiseen, pidentää siirtymäaikoja sekä keventää rekisteröintivelvollisuutta tietyille ei-suuririskisille järjestelmille.

Valtioneuvoston kanta

Yleinen kanta

Valtioneuvosto kannattaa komission tavoitetta yksinkertaistaa sääntelyä. Toimien tulee olla rohkeita, tavoitteellisia ja aidosti yritysten hallinnollista taakkaa keventäviä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n digi- ja kyberlain säädäntö muodostaa selkeän ja eheän kokonaisuuden, jossa velvoitteet ovat selkeitä ja oikeasuhtaisia. Valtioneuvoston tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Valtioneuvosto korostaa, että toimien tulee konkreettisesti edistää sujuvampaa arkea, kilpailukykyä ja oikeusvarmuutta.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan komission ehdotukset pääosin voivat yhdenmukaistaa sääntelyä, edistää digitalisaatiota ja keventää hallinnollista EU-sääntelystä koituvaa taakkaa erityisesti yrityksille. Valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että seuraavissa vaiheissa edetään kunnianhimoisesti ja toteutetaan merkittäviä sääntelystä koituvaa hallinnollista taakkaa vähentäviä toimia osana laajempaa digitaalialan sääntelyn tarkastelua (Digital Fitness Check).

Valtioneuvosto katsoo, että jatkoneuvotteluissa olisi huolehdittava siitä, että säädös- ja täytäntöönpanovallan delegointi komissiolle on tarkoituksenmukaista sekä riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös riittävää ja ennakoitavaa täytäntöönpano- ja siirtymäaika.

Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen tekoälyn merkityksestä digitalisaation ja innovaatioiden ajurina. Valtioneuvosto korostaa myös muiden uusien ja kehittyvien teknologioiden merkitystä.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

Komission ehdotus: digiomnibus

Data-asetus

Valtioneuvosto kannattaa EU:n laajuista horisontaalia datasääntelyä, jolla yhdenmukaistetaan velvoitteita eri jäsenmaissa ja eri sektoreilla.

Valtioneuvosto tukee ehdotusta, että pääsy liikesalaisuuksia sisältävään dataan voidaan estää myös EU:n ulkopuolisen oikeusjärjestelmän riittämättömän suojan tason vuoksi. Samanaikaisesti valtioneuvosto pitää tärkeänä edistää digitaalista kauppaa ja kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää, joilla varmistetaan kansainväliset tietovirrat sekä kansainvälisesti korkea tietosuojan ja tietoturvan taso.

Valtioneuvosto tukee datan välityspalvelujen määritelmän tarkentamista, vapaaehtoista ilmoittautumismenettelyä ja velvollisuuksien keventämistä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että datasääntelyssä jätetään riittävästi kansallista liikkumavaraa, erityisesti sellaisen sääntelyn osalta, joka on tähän asti ollut vähimmäistason asettavaa luonteeltaan ja joka koskee viranomaisten asiakirjojen luovuttamista. Tämä mahdollistaa esimerkiksi kansallisen julkisuuslainsäädännön huomioimisen sekä kansalliset toimenpiteet, jotka edistävät tiedon yhteentoimivuutta ja hallintaa.

Valtioneuvosto korostaa, että kansallinen lainsäädäntö ja julkisen sektorin rooli vaihtelevat eri jäsenvaltioissa, ja sääntelykehyksen tulisi mahdollistaa erilaiset tavat järjestää datan välittämiseen liittyvät palvelut ja toimintamallit. Sen tulisi myös mahdollistaa toimintojen uudelleenorganisointi, jotta viranomaisille asetetut velvoitteet ja valvonta voidaan järjestää tarvittaessa. Hallinnollisten rakenteiden ja menettelyiden osalta tulee kiinnittää huomiota toimialakohtaisiin tarpeisiin ja toimivaltaisten elinten väliseen yhteistyöhön.

Valtioneuvosto katsoo, että julkisen sektorin datan uudelleenkäyttöä koskevat muutokset muodostavat epäselvän kokonaisuuden, minkä vuoksi niiden vaikutuksia tulisi arvioida jatkovalmistelussa tarkemmin. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella ehdotukseen soveltaa data-asetuksen IX luvun yleisiä säännöksiä uuteen VIIc lukuun. Yleiset säännökset olisivat aineellisesti uutta, julkiseen hallintoon sekä tutkimusdatan julkaisijoihin kohdistuvaa sääntelyä, jollaista ei kumottavissa säädöksissä ole.

Jatkovalmistelussa tulisi arvioida tarkemmin ehdotettujen muutosten suhdetta kansalliseen julkisuuslainsäädäntöön, erityisesti siltä osin, kuin ehdotettu muutos voi vaikuttaa perustuslain julkisuusperiaatteeseen ja tieteen vapautteen rajoittamalla viranomaisten asiakirjojen luovutusta sekä julkisin varoin tuotetun tutkimusdatan saatavuutta.

Valtioneuvosto katsoo, että Euroopan datainnovaatiolautakuntaa koskevat muutosehdotukset vaativat tarkempaa arviointia jatkovalmistelussa. Toimivaltaisten viranomaisten ja komission yhteistyön tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

Yleinen tietosuoja-asetus, toimielinten tietosuoja-asetus ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti komission tavoitteisiin selkeyttää ja yksinkertaistaa yleistä tietosuoja-asetusta ja toimielinten tietosuoja-asetusta hallinnollisen taakan vähentämiseksi, EU:n kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja uusien teknologioiden käyttöönoton tukemiseksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotukset tukevat erityisesti pk-yrityksiä ja muita pieniä toimijoita sekä huomioi myös julkisen sektorin.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti ehdotuksen tavoitteeseen selventää anonymisointiin ja pseudonymisointiin, tieteelliseen tutkimukseen sekä tekoälyjärjestelmien kehittämiseen ja operointiin liittyviä epäselvyyksiä oikeusvarmuuden parantamiseksi, innovaatioiden ja tiedon hyödyntämisen edistämiseksi sekä yhtenäisen tulkinnan varmistamiseksi EU:ssa. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että neuvotteluissa varmistetaan, ettei ehdotuksilla tosiasiallisesti heikennetä nykyistä tietosuojan tasoa ja rekisteröidyn oikeuksia, huomioiden myös Euroopan neuvoston muutetun tietosuojayleissopimuksen 108 määräämä tietosuojan taso. Huomiota tulee tältä osin kiinnittää ennen muuta komission ehdotukseen täydentää henkilötietojen määritelmää ja varmistaa neuvotteluissa, että ehdotettavat muutokset anonymisointiin ja pseudonymisointiin liittyen ovat riittävän selkeitä ja tarkkarajaisia. Neuvotteluissa tulee lisäksi varmistaa, että tieteellistä tutkimusta koskeva määritelmä on riittävän selkeä ja täsmällinen, jotta se ei heikennä nykyistä tietosuojan tasoa, mutta edistää tieteellistä tutkimusta ja innovointia. Oikeusvarmuuden varmistamiseksi ja hallinnollisen taakan keventämiseksi neuvotteluissa tulee kiinnittää yleisesti huomiota myös ehdotetun sääntelyn selkeyteen ja täsmällisyyteen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä varmistaa neuvotteluissa, että ehdotettava sääntely on kaikilta osin oikeasuhteista ja että yleistä tietosuoja-asetusta koskeva säädös- ja täytäntöönpanovallan delegointi komissiolle on tarkoituksenmukaista sekä riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä. Valtioneuvosto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi myös selventää ehdotettavan uuden sääntelyn, kuten evästeisiin ja tekoälyjärjestelmiin liittyvän henkilötietojen käsittelyn, osalta mahdollisten hallinnollisten seuraamusmaksujen taso.

Erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn liittyen valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvotteluissa varmistetaan asianmukaiset ja riittävät suojatoimenpiteet sekä rajataan henkilötietojen suojaan puuttuminen välttämättömään. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti ilmoituskynnyksen nostamiseen koskien henkilötietojen tietoturvaloukkauksilmoitusten tekemistä tietosuojaviranomaisille. Koska kyse on kuitenkin käsittelystä, josta aiheutuu korkea riski rekisteröidyn suojalle, valtioneuvosto suhtautuu varauksella ilmoitusten tekemisen määräaikaisten pidentämiseen nykyisestä.

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti kannatettavana, että evästeitä koskevaa sääntelyä uudistetaan. Sääntelyn tulee edistää sekä sähköisten palveluiden luotettavuutta että vastuullisen digitaalisen liiketoiminnan ja palvelujen kehittymistä. Joidenkin alojen, kuten median ja julkisen sektorin osalta voi olla tarpeen turvata riittävä liikkumavara osana tasapainoista sääntelykokonaisuutta. Valtioneuvosto kannattaa sellaisia toimia, joilla lisätään palvelun käytettävyyttä. Sääntelyssä tulee kuitenkin varmistaa, että rekisteröidyllä on mahdollisuus

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

vaikuttaa hänestä kerättäviin ja käsiteltäviin henkilötietoihin sekä saada riittävästi tietoa kyseisestä käsittelystä.

Valtioneuvosto korostaa, että jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että yleiseen tietosuoja-asetukseen ja toimielinten tietosuoja-asetukseen ehdotettava sääntely on kaikilta osin yhteensopivaa ja selkeää suhteessa sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviin. Valtioneuvoston alustavan näkemyksen mukaan ratkaisu, jossa osa päätelaitteen tiedoista (kuten evästeet) jäisi edelleen voimassa olevan sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin piiriin ja henkilötietojen käsittely siirtyisi yleiseen tietosuoja-asetukseen, ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen, mikäli se johtaisi siihen, että muiden tietojen suoja olisi henkilötietojen suoja korkeampi. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että päätelaitteelle tallennetut henkilötiedot eivät rajoitu evästeisiin, vaan käsittävät muitakin laitteelle tallennettuja tietoja, kuten valokuvat, yhteystiedot ja asiakirjat. Siksi muut kuin suostumukseen perustuvat käsittelyperusteet on määriteltävä tarkkarajaisesti ja oikeasuhtaisesti.

Keskitetty EU-ilmoituskanava poikkeamille

Valtioneuvosto kannattaa toimia, joilla vähennetään eri säädösten nojalla tapahtuvasta poikkeamaraportoinnista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että poikkeamaraportointi järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtioneuvosto tukee raportoinnin yhtenäistämistä jäsenvaltioiden välillä, ottaen huomioon olemassa olevat kansalliset ratkaisut viranomaistehtävien järjestämisestä ja kansallisesta liikkumavarasta. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti jäsenvaltioille osoitettavaan velvollisuuteen ottaa vastaan eri säädösten mukaisia ilmoituksia joko keskitetyn EU-ilmoituskanavan tai muun eri ilmoituksia yhdistävän kanavan välityksellä.

Valtioneuvosto huomioi, että poikkeamien raportoinnin keskittäminen yhteen EU-tason järjestelmään sisältää tietojen kasautumiseen ja järjestelmän toimivuuteen liittyviä riskejä. Valtioneuvosto pyrkii selvittämään komissiolta tarkempia tietoja järjestelmän tietoturvallisuudesta sekä sen vaikutuksista nykyisiin jo olemassa oleviin järjestelmiin neuvotteluiden yhteydessä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että keskitetyn EU-ilmoituskanavan tietoturvallisuus, luotettavuus ja toiminnallisuuksien riittävyys varmistetaan. Ennen uusien tehtävien osoittamista Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto ENISA:lle tulee arvioida sen kyky hoitaa sille osoitettavat tehtävät.

Valtioneuvosto pitää epävarmana tukisiko komission ehdotus, jonka mukaan sääntelyn kohteiden tulisi käyttää kaikissa tilanteissa ilmoittamiseen tai raportointiin keskitettyä EU-ilmoituskanavaa, sääntelyn yksinkertaistamisen tai hallinnollisen taakan ja kustannussäästöjen vähentämisen tavoitetta. Lisäksi tilanteissa, joissa ilmoitettavat tiedot liittyvät kansalliseen turvallisuuteen tai puolustukseen, ilmoitusvelvollisuus olisi voitava täyttää kansallisin järjestelyin. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti sääntelyn kohteelle jätettävään liikkumavaraan raportoinnin toteuttamisesta siltä osin kuin se edistää sääntelyn tavoitteita. Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti sääntelyn kohteen velvollisuuteen raportoida kaikissa tilanteissa keskitetyn EU-ilmoituskanavan kautta.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

Valtioneuvosto kannattaa toimia, jotka edistävät jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa kyberturvallisuuspoikkeamista luomatta kuitenkaan päällekkäisyyksiä nykyisten toimintojen kanssa. Valtioneuvosto korostaa, että keskitettyyn EU-ilmoituskanavaan siirtyminen ei saa heikentää valvontaviranomaisten oikeuksia ja tosiasiallisia mahdollisuuksia saada niiden tehtävien hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot riittävän nopeasti. EU-sääntelystä ei saa aiheutua estettä tiedon siirtymiseen esimerkiksi tarvittaessa kriisinhallintaan liittyviä tehtäviä varten toiselle viranomaiselle. Edelleen valtioneuvosto katsoo, että ENISA:n tehtävissä tulisi välttää päällekkäisyyksiä sekä keskittyä EU-tasolla erityistä lisäarvoa tuottaviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen jatkokäsittelyssä arvioidaan edellä kuvatusti sen suhdetta toissijaisuusperiaatteeseen sekä kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen.

Eräiden säädösten kumoaminen

Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelujen kuluessa tulisi saada lisätietoja komission P2B-asetuksen kumoamista koskevan ehdotuksen vaikutuksista eurooppalaisten yritysten kilpailukykyyn. Neuvotteluissa olisi täsmennettävä, miten verkkoalustoja hyödyntävien yritysten oikeusturva sopimussuhteissa verkkoalustayritysten kanssa varmistettaisiin jatkossa.

Komission ehdotus: tekoälyomnibus

Valtioneuvosto pitää yleisesti ehdotuksia tekoälyasetuksen yksinkertaistamiseksi ja siitä aiheutuvan hallinnollisen taakan vähentämiseksi kannatettavina. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä varmistaa, että ehdotettava sääntely on kaikilta osin oikeasuhteista ja katsoo, että neuvotteluissa tulisi vielä arvioida SEUT 16 artiklan lisääminen oikeusperustaksi, sillä ehdotetut muutokset tekoälyasetukseen koskevat tietyiltä osin myös henkilötietojen suojaa.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti ehdotukseen, jolla mahdollistetaan erityisten henkilötietojen käsittely nykyistä laajemmin kaikkien tekoälyjärjestelmien vinoutumien havaitsemisen ja korjaamisen varmistamiseksi. Neuvotteluissa suuririskisten tekoälyjärjestelmien osalta tulisi kuitenkin varmistaa asianmukaiset ja riittävät suojatoimenpiteet sekä rajata henkilötietojen suojaan puuttuminen välttämättömään huomioiden erityisesti suuririskisiin tekoälyjärjestelmiin liittyvät korkeat riskit.

Valtioneuvosto pitää ehdotuksia korkeariskisten järjestelmien vaatimusten soveltamisen lykkäämisestä kannatettavina, jotta yhdenmukaistettujen standardien valmistelulle ja asetuksen vaatimukseen valmistautumiselle on enemmän aikaa. Yrityksillä ja muilla toimijoilla, mukaan lukien julkisella sektorilla, tulee olla tieto vaatimusten voimaantulumisesta tarpeeksi paljon ennen elokuuta 2026, jolloin tekoälyasetuksen velvoitteet tulevat viimeistään noudatettaviksi liitteen III suuririskisten tekoälyjärjestelmien osalta. Tämän vuoksi valtioneuvosto korostaa tekoälyasetusta koskevien muutosten nopean käsittelyn merkitystä. Valtioneuvosto on myös valmis siihen, että soveltamisen lykkäystä koskevat muutokset eriytetään erilliseksi kokonaisuudeksi, jonka käsittelyä priorisoidaan aikataulullisesti suhteessa muuhun tekoälyomnibusiin.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

On tärkeää, että vaatimusten voimaantumisen asettamiseen asetetaan selkeä takaraja tavalla, joka selventäisi oikeustilaa ja vähentäisi ennakoimattomuudesta yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Lisäksi valtioneuvosto kannattaa ehdotettua lykkäystä keinotekoisista sisältöä koskeville avoimuusvelvoitteille.

Valtioneuvosto katsoo, että tekoälyasetusta koskevat ehdotukset vähentäisivät tekoälyä hyödyntävien yritysten ja julkisen hallinnon toimijoiden hallinnollista taakkaa ja kustannuksia vain vähäisissä määrin ja että neuvotteluissa olisi pyrittävä löytämään lisää keinoja näiden vähentämiseksi mahdollisuuksien mukaan. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että tekoälyasetukseen ehdotettavilla muutoksilla, kuten rekisteröintivelvollisuuksien keventämisellä, ei heikennetä nykyistä henkilötietojen suojan tasoa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Komission antoi 19.11.2025 ehdotuksen EU:n digisääntelyn yksinkertaistamiseksi. Ehdotus sisältää kaksi asetusehdotusta, jotka koskevat data- ja kyberturvallisuussääntelyä (digiomnibus) sekä tekoälysääntelyä (tekoälyomnibus). Ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää EU:n digisääntelyä ja vähentää erityisesti yritysten hallinnollista taakkaa. Komission mukaan yksittäiset ehdotukset sääntelyn yksinkertaistamiseksi on valikoitu niin, että sääntelyn tavoitteet voidaan saavuttaa vaarantamatta perusoikeuksien suojan tasoa.

Talousvaliokunta toteaa, että ehdotuksen tavoite selkeyttää ja yksinkertaistaa sääntelyä, on EU:n kilpailukykyyn vahvistamisen näkökulmasta kannatettava. EU:n digisääntely koostuu useista säädöksistä, joiden suhde toisiinsa ei kaikin osin ole selkeä. Samanaikaisesti sovellettavat tekoäly-, data-, tietosuoj- ja kyberturvallisuussäädökset muodostavat kokonaisuuden, jossa yksittäiset velvoitteet voivat olla perusteltuja, mutta niiden yhteisvaikutus on raskas. Sääntelyn osittainen päällekkäisyys ja sen soveltamiseen liittyvät tulkintaepävarmuudet ovat myös osaltaan hidastaneet uusien digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa. Euroopan digitaaliset investoinnit sekä datan ja tekoälyn hyödyntäminen ovatkin jääneet jälkeen keskeisistä kilpailijamaista.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että EU:n digi- ja kyberturvallisuuslainsäädäntö muodostavat johdonmukaisen ja eheän kokonaisuuden, jonka mukaiset velvoitteet ovat selkeitä ja oikeasuhtaisia. Tästä näkökulmasta arvioituna ehdotus on oikeansuuntainen, mutta pyrkii lähinnä hakemaan pistemäisesti ratkaisuja yksittäisiin digisääntelyn soveltamisessa esiin tulleisiin ongelmiin. Sen sijaan, se ei tuo ratkaisua EU:n digisääntelyn kokonaisuuteen liittyviin tulkintaepävarmuuksiin tai kysymyksiin eri sääntelykokonaisuuksien välisestä suhteesta. Valiokunta toteaa, että määrätietoista, johdonmukaista työtä tulee jatkaa ja perustaa se perusteellisiin vaikutusarvioihin, jotta EU:n digisääntelyyn liittyviä päällekkäisyyksiä saadaan poistettua ja yritysten näkökulmasta raskaita velvoitteita yksinkertaistettua. Samalla on huolehdittava siitä, että toimet eivät heikennä sääntelyn tavoitteiden toteutumista, ja että sääntely tukee mahdollisimman hyvin yritysten investointeja ja EU:n kilpailukykyä.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

Oikeusperusta

Sekä digiomnibus- että tekoölyomnibus-asetusehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla, joka koskee sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia toimenpiteitä. Digiomnibus-ehdotuksen toisena oikeusperustana on lisäksi SEUT 16 artikla niiltä osin, kuin kyseisellä ehdotuksella muutettaisiin EU:n tietosuojasääntelyä. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotusten oikeusperustat ovat lähtökohtaisesti asianmukaiset.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä varmistua siitä, että ehdotusten oikeusperustat valitaan niin, että niiden perusteella on mahdollista toteuttaa kaikki ehdotuksilla tavoiteltavat muutokset olemassa olevaan sääntelyyn. Valiokunta viittaa tältä osin perustuslakivaliokunnan nyt käsiteltäviä ehdotuksia koskevaan lausuntoon (PeVL 7/2026 vp — U 81/2025 vp s. 7—8), jossa korostetaan tarvetta varmistua siitä, että ehdotetulla sääntelyllä on riittävä liityntä sisämarkkinoiden toimintaan SEUT 114 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

Tekoölyomnibus

Kesäkuussa 2024 hyväksytyyn Euroopan unionin tekoölyasetuksen tavoitteena on varmistaa, että markkinoille tuotavat tekoölyjärjestelmät eivät vaaranna ihmisten turvallisuutta, terveyttä tai perusoikeuksia. Asetuksessa säädetään tekoölyn reilua, asianmukaista ja läpinäkyvää käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä. Pääperiaatteena on, että tekoölyjärjestelmiä säännellään niiden aiheuttamien riskien perusteella. Erittäin haitalliset tekoölyn käyttötavat kielletään, ja tietyille korkeariskiseksi luokiteltaville tekoölyjärjestelmille asetetaan tiukennettuja vaatimuksia. Tekoölyasetuksen soveltamisen on määrä alkaa täysimääräisesti 2.8.2026.

Nyt arvioitavana olevan ehdotuksen mukaan tiettyjä tekoölyasetuksen säännöksiä muutettaisiin niin, että voidaan vähentää tekoölyä hyödyntäville yrittäjille ja julkisen hallinnon toimijoille sääntelystä aiheutuvia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa. Komissio on arvioinut, että ehdotettujen toimenpiteiden avulla saavutettaisiin vuosittain 300—430 miljoonan euron säästöt. Talousvaliokunta pitää ehdotusta oikeansuuntaisena. Se kiinnittää kuitenkin huomiota valtioneuvoston kirjelmässä ja asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan tekoölyasetusta koskevat ehdotukset eivät tule vähentämään yritysten ja hallinnollisten toimijoiden kustannuksia ja hallinnollista taakkaa niin paljon kuin komissio on arvioinut. Näin ollen sääntelyn vaikuttavuuden varmistamiseksi nyt ehdotettujen toimien lisäksi tarvitaan myös muita toimia.

Velvoitteiden soveltamisen lykkäminen

Komissio ehdottaa, että eräiden tekoölyasetuksen mukaisten velvoitteiden soveltamista lykätään niin, että 2.8.2026 sijasta niitä alettaisiin soveltaa vasta myöhempänä ajankohtana. Velvoitteiden soveltamisen lykkäämistä perustellaan sillä, että asetuksen noudattamista tukevat yhdenmukaiset standardit eivät ehdi valmistua 2.8.2026 mennessä, ja lisäksi yrityksille halutaan antaa enemmän aikaa valmistautua tekoölyasetuksen säännösten soveltamiseen.

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja pitää ehdotuksia asetuksen mukaisten vaatimusten soveltamisen lykkäämisestä kannatettavina, jotta yhdenmukaistettujen standardien

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

valmistelulle ja asetuksen vaatimuksiin valmistautumiselle jää enemmän aikaa. Valiokunta toteaa valtioneuvoston ja asiantuntijalausuntojen tavoin, että tekoälyasetuksen soveltamisen lykkäämistä koskevat ehdotukset tulee käsitellä mahdollisimman pikaisesti, jotta yrityksillä ja muilla toimijoilla on mahdollisimman aikaisessa vaiheessa varma tieto siitä, milloin asetuksen mukaiset velvoitteet tulevat sovellettaviksi. Valiokunta viittaa saamiinsa asiantuntijalausuntoihin ja pitää ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta perusteltuna, että velvoitteiden soveltamista lykätään etukäteen selkeästi ilmoitettavaan päivämäärään saakka, ja että tämä päivämäärä asetetaan niin, että yhdenmukaistetut standardit ja tarvittava ohjeistus ovat tuolloin yritysten saatavilla.

Tekoälylukutaidon edistäminen

Komissio ehdottaa tekoälyasetuksen 4 artiklaa muutettavaksi niin, että tekoälylukutaidon edistämismuutos siirtyy yrityksiltä jäsenvaltioille ja komissiolle. Useissa asiantuntijalausunnoissa ehdotusta pidetään kannatettavana, koska yrityksille on ollut epäselvää, mitkä toimet ovat riittäviä veloitteen täyttämiseksi ja miten vaatimusten noudattaminen tulisi osoittaa.

Valtioneuvoston kirjelmässä korostetaan tekoälylukutaidon edistämistyön tarpeellisuutta, mutta samalla todetaan, että velvoite on tekoälyasetuksessa muotoiltu hyvin yleisesti. Talousvaliokunta toteaa, että tekoälylukutaidon kehittämiseen panostaminen on keskeistä EU:n ja Suomen kilpailukyvyn näkökulmasta. Näin ollen on erittäin tärkeää, että sekä yksityiset että julkiset toimijat jatkavat tekoälylukutaidon edistämistä systemaattisesti ja tavoitehakuisesti.

Digiomnibus

Keskitetty ilmoituskanava poikkeamille

Komissio ehdottaa keskitetyn EU-ilmoituskanavan perustamista erilaisia häiriötilanne- ja poikkeamailmoituksia varten. Ehdotuksen mukaan NIS 2-direktiivissä, yleisessä tietosuojasetuksessa, DORA-asetuksessa, eIDAS-asetuksessa ja CER-direktiivissä tarkoitetut ilmoitukset olisi jatkossa annettava keskitetyn EU-ilmoituskanavan kautta. Ilmoituskanavan perustamisesta ja ylläpidosta vastaisi Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto ENISA. Tavoitteena on vähentää yritysten hallinnollista taakkaa poikkeamaraportoinnissa, joka on eri sääntelyissä osittain päällekkäistä.

Talousvaliokunta viittaa saamiinsa asiantuntijalausuntoihin ja toteaa, että ehdotus on oikeansuuntainen, mutta useita ehdotukseen liittyviä yksityiskohtia tulee jatkoneuvottelussa selkeyttää. Hallinnollisen taakan näkökulmasta on myös olennaista, että eri sääntelyjen perusteella keskitetyn EU-ilmoituskanavan kautta tehtäviä ilmoituksia koskevat määräajat ovat mahdollisimman yhdenmukaiset.

Valtioneuvoston ja useiden asiantuntijalausuntojen tavoin valiokunta pitää välttämättömänä, että keskitetyn EU-ilmoituskanavan tietoturvallisuus, luotettavuus ja toiminnallisuuden riittävyys varmistetaan. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus tulisi voida täyttää kansallisin järjestelyin tilanteissa, joissa ilmoitettavat tiedot liittyvät puolustukseen tai kansalliseen turvallisuuteen. Valiokunta

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

pitääkin ongelmallisena, jos sääntelyn piirissä olevien toimijoiden pitäisi kaikissa tilanteissa käyttää ainoastaan EU-ilmoituskanavaa. Tällöin olisi myös riski siitä, että ilmoitusmenettely etäännyttyä kansalliselta tasolta ja vähentää toimijoiden halukkuutta tehdä vapaaehtoisia ilmoituksia kansallisille viranomaisille. Tämä voisi puolestaan heikentää esimerkiksi kyberturvallisuuden tilannekuvan muodostamista.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös yhteisen EU-ilmoituskanavan kustannuksiin ja toteaa, että ilmoituskanavasta saatavan taloudellisen hyödyn pitää olla suurempi kuin sen perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset.

Liikesalaisuudet

Komissio ehdottaa laajennettavaksi data-asetuksen mukaista yritysten oikeutta kieltäytyä jakamasta liikesalaisuuksia sisältäviä tietoja IoT-laitteiden käyttäjille tai kolmansille osapuolille. Jatkossa yritys voisi kieltäytyä jakamasta liikesalaisuuksia sisältäviä tietoja, jos se pystyy suojaustoimenpiteistä huolimatta osoittamaan merkittävän riskin liikesalaisuuksien siirtymisestä EU:n ulkopuolelle kolmansiin maihin, joissa suojaustoimet ja lainsäädäntö ovat puutteellisia.

Talousvaliokunta viittaa saamiinsa asiantuntijalausuntoihin ja toteaa, että ehdotus on tärkeä erityisesti nykyisessä geopoliittisessa maailmantilanteessa. Lisäksi pitäisi kyetä nykyistä paremmin varmistamaan, että yritysten liikesalaisuudet eivät paljastu kilpailijoille EU:n sisällä. Valiokunta huomauttaa vielä, että ehdotuksen vaikutukset yritysten hallinnolliseen taakkaan ovat rajalliset, koska liikesalaisuuden haltijan vastuulla olisi jatkossakin kyseisen datan suojaaminen sekä tapauskohtainen näyttövelvollisuus siitä, että liikesalaisuudet voivat vaarantua.

Henkilötietojen suoja ja evästeet

Komissio ehdottaa yleiseen tietosuojasetukseen kohdennettuja muutoksia, joiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa asetusten tulkintaa sekä keventää rekisterinpitäjän velvollisuuksia, jotka liittyvät vähäriskiseen henkilötietojen käsittelyyn. Tavoitteena on kuitenkin samalla varmistaa nykyinen henkilötietojen suojan korkea taso.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisen myönteisesti komission tavoitteisiin selkeyttää ja yksinkertaistaa EU:n tietosuojasääntelyä kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja uusien teknologioiden käyttöönoton tukemiseksi. Ehdotusten katsotaan myös parantavan erityisesti pk-yritysten toimintamahdollisuuksia ja huomioivan myös julkisen sektorin sekä tieteellistä tutkimusta tekevien tahojen toimintaedellytykset. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, ja korostaa, että samalla on varmistuttava henkilötietojen suojan korkean tason säilymisestä ja tosiasiallisen hallinnollisen taakan keventämisestä.

Talousvaliokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa viitataan Draghin kilpailukykyraporttiin, jonka mukaan datavetoisten yritysten kasvu EU:ssa on viime vuosina hidastunut jopa 15–20 prosenttia, ja tähän on osaltaan vaikuttanut EU:n tiukka tietosuojasääntely. Vaikutukset ovat erityisen suuret lääke- ja terveysteknologian aloilla. Talousvaliokunta pitää EU:n kilpailukyvyyn ja eurooppalaisten yritysten toiminta- ja riskinottomahdollisuuksien näkökulmasta erittäin tärkeänä, että tietosuojaa ja erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn tulkintaa

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

pystytään selkeyttämään. Sääntelyn tulkintalinjauksiin liittyvä epävarmuus heikentää olennaisesti yritysten taloudellista riskinottoa varsinkin, kun yksittäisistä sääntelyn rikkomisista määrättävät hallinnolliset seuraamusmaksut voivat olla erittäin suuria ja vaikeasti ennakoitavia. Lisäksi on huolehdittava siitä, että eri sääntelykokonaisuuksien väliset suhteet ovat selkeät. EU:n tietosuojasääntelyn suhde esimerkiksi data-asetukseen ja tekoälyasetukseen tulee olla selkeästi määritelty.

Evästeet

Komissio ehdottaa päätelaitteen yksityisyyttä koskevan sääntelyn eli evästesääntelyn siirtämistä henkilötietojen käsittelyn osalta sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivistä yleiseen tietosuojasetukseen. Tämä tarkoittaa, että Suomessa päätelaitteita koskevien henkilötietojen valvonta siirtyisi Liikenne- ja viestintävirastolta Tietosuojavaltuutetulle, kun taas muiden päätelaitetta koskevien tietojen sekä oikeushenkilöiden päätelaitteita koskevien tietojen valvonta säilyisi Liikenne- ja viestintävirastolla. Talousvaliokunta pitää ehdotusta henkilötietoja koskevien evästeiden valvonnan tehokkuuden näkökulmasta perusteltuna, mutta suhtautuu valtioneuvoston ja useiden asiantuntijalausuntojen tavoin varauksellisesti valvonnan jakautumiseen kahdelle eri viranomaiselle.

Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on evästekyselyjä vähentämällä karsia niitä tilanteita, jolloin käyttäjältä tulisi pyytää suostumus. Komission mukaan näin voitaisiin vähentää yrityksille aiheutuvia kustannuksia sekä parantaa kansalaisten kokemuksia verkkosivuilla niin, että samalla säilytetään henkilötietojen suojan korkea taso. Talousvaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin evästesääntelyn uudistamista lähtökohtaisesti kannatettavana, kunhan uudistus toteutetaan niin, että se mahdollistaa sähköisten palvelujen ja digitaalisen liiketoiminnan kehittämisen luotettavalla ja vastuullisella tavalla.

Valiokunta korostaa, että joidenkin alojen, kuten median, pelialan ja julkisen sektorin osalta on tarpeen turvata riittävä liikkumavara osana tasapainoista sääntelykokonaisuutta. Talousvaliokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa pidetään välttämättömänä, että mediapalvelujen tarjoajilla säilyy mahdollisuus pyytää suostumusta henkilötietojen käsittelyyn, vaikka keskitetty suostumuksenhallintajärjestelmä otettaisiin käyttöön. Valiokunta yhtyy asiantuntijalausunnossa esitettyyn näkemykseen ja toteaa, että suostumusten hallinnoinnin keskittäminen portinvartijayrityksille veisi taloudellisen pohjan verkossa toimivalta medialiiketoiminnalta ja journalismilta.

Talousvaliokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan media-alaa koskevan poikkeuksen tulisi ulottua kieltoon, jonka mukaan suostumusta ei saa kuuden kuukauden aikana pyytää uudelleen. Myös yleisen tietosuojasetuksen 88 a ja 88 b artiklan sääntelyä tulisi selkeyttää niin, että suostumuksesta kieltäytyminen ei tarkoita maksutonta pääsyä maksulliseen sisältöön. Lisäksi toimitukselliset evästeet tulisi vapauttaa erillisestä suostumuksesta, koska journalistisen sisällön kuratointi kuuluu verkkomediassa toimituksen eikä käyttäjän tehtäväksi. Valiokunta yhtyy näihin asiantuntijalausunnossa esitettyihin näkemyksiin ja toteaa, että suomalaisen media-alan toimintamahdollisuudet tulee jatkossakin turvata.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 17.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Ville Kaunisto kok
varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide

Perustelut

Euroopan komission ehdotus Digitaalialan koontiasetukseksi (digiomnibus ja tekoölyomnibus) sisältää useita ihmisten tietosuojaa ja oikeuksia heikentäviä ehdotuksia. Kokonaisuus heijastaa pitkälti suurien digi- ja alustayritysten prioriteetteja kuten tekoölyn sääntelyn vähentämistä ja heikennyksiä eurooppalaisten tietosuojaan. EU:n tasolla voitettuja digitaalisia oikeuksia ja tietosuoja-asetuksia on varjeltava. Ne ovat tekoölyn kehittymisen ja alustamarkkinavallan keskittymisen myötä erityisen uhattuna.

Esimerkiksi tietosuojatun datan uudelleenmäärittäminen niin, ettei GDPR-suojaa sovellettaisi enää pseudoanonymisoituun dataan tosiasiallisesti heikentäisi ihmisten tietosuojaa. Pseudoanonymisoitu data viittaa sellaiseen dataan, jossa ihmisen nimi on korvattu koodilla, ja täten yritys voi uskottavasti väittää, ettei se kykene tunnistamaan ihmistä. Tätä dataa voitaisiin kuitenkin myydä eteenpäin tahoille, jotka pystyvät tunnistamaan henkilön. Vaikka dataa ei myytäisi eteenpäin, vähäisempi GDPR-suojaus kuitenkin mahdollistaisi ihmisen digitaalisen toiminnan tarkemman seuraamisen ja valvonnan suuryritysten toimesta.

Esimerkiksi tietosuojavaltuutettu katsoo lausunnossaan, että henkilötiedon käsitteeseen ehdotetut muutokset johtaisivat henkilötiedon käsitteen merkittävään kaventumiseen ja laskisivat siten henkilötietojen suojan tasoa. Henkilötiedon käsite on tietosuojalainsäädännön keskeinen osa ja sen muuttaminen vaikuttaa suoraan lainsäädännön aineelliseen soveltamisalaan. Tietosuojavaltuutetun mukaan näin merkittävää perusoikeuksiin vaikuttavaa muutosta ei edes tulisi ehdottaa tehtäväksi omnibus-hankkeena, jonka tarkoituksena on nopealla aikataululla yksinkertaistaa voimassaolevaa lainsäädäntöä kohdennetuilla teknisillä tarkistuksilla. Nyt tehtävät muutokset ovat ihmisten tietosuojan kannalta hyvin olennaisia, eikä niitä voi siis luonnehtia ainoastaan teknisiksi muutoksiksi. Henkilötiedon määritelmään kohdistuva muutosehdotus tulisi asian jatkovalmistelussa poistaa.

Toinen merkittävä heikennys ihmisten digitaalisiin oikeuksiin ja tietosuojaan on tiedonsaannin vaikeuttaminen. Komission ehdotus laajentaisi rekisterinpitäjän mahdollisuutta kieltäytyä tai periä maksu rekisteröidyn pyynnöstä saada pääsy tietoihinsa, jos rekisteröity "väärinkäyttää" tietosuoja-asetuksella annettuja oikeuksia muihin tarkoituksiin kuin omien tietojensa suojaamiseen. Käytännössä tämä lisäisi yritysten mahdollisuuksia kieltäytyä kertomasta, mitä dataa he ovat kohteestaan keränneet. Esimerkiksi vuonna 2023 Ola-niminen alustayritys vetosi oikeuksien väärinkäyttöargumenttiin oikeusjutussa, jossa Ola-kuskit olivat haastaneet yrityksen oikeuteen irtisanomisista, jotka perustuivat automaattiseen, eli tekoölyllä toteutettuun, päätöksentekoon. Ola väitti oikeudessa, ettei kuskeilla ollut oikeutta saada työntekoonsa liittyvää dataa ja että pyyntö oli oikeuden väärinkäyttöä. Käytännössä komission ehdotus loisi siis uudenlaisen juridisen pohjan tämän perusteen käytölle tulevaisuudessa. Kuten tietosuojavaltuutettu huomauttaa, nyt ehdotettu sanamuoto jopa yhdistää oikeuksien väärinkäytön ”muihin tarkoituksiin kuin omien tietojensa suojaamiseen”. Ehdotuksen muotoilua tulisi muuttaa vähintäänkin niin, että rekisterinpitäjällä olisi velvollisuus osoittaa, että rekisteröidyn pyyntö liittyy ilmeiseen aikomukseen aiheuttaa haittaa rekisterinpitäjälle.

Valiokunnan lausunto TaVL 6/2026 vp
Eriävä mielipide 1

Valtioneuvoston kanta komission ehdotukseen on ristiriitainen. Yhtäältä siinä ilmaistaan huoli ihmisten oikeuksista ja tietosuojasta, mutta kuitenkin suurilta osin kannatetaan sääntelyn purkamista, jonka vaikutukset tulevat olemaan tosiasiallisesti ihmisten oikeuksia ja tietosuoja heikentäviä. Myös talousvaliokunnan lausunto suurilta osin kannattaa komission ehdotuksia sillä perusteella, että ne vähentävät sääntelyä ja yritysten hallinnollista taakkaa. Eurooppalaisten tietosuoja ja oikeuksia ei tule heikentää sääntelyn purun nimissä. Myöskään yritysten velvoitteiden soveltamisaikaa ei tule lykätä esitetyllä tavalla. On ensiarvoisen tärkeää edistää mahdollisimman pikaisesti avoimuutta siitä, mikä sisältö on keinotekoista ja mikä ei.

Sääntelyn purku digi- ja tekoälyaloilla ei myöskään palvele Euroopan Unionin kilpailukykyä, sillä se vahvistaa yhdysvaltalaisen digi- ja alustayritysten monopoliasemaa entisestään. Näin ollen valiokunnan lausunnon muotoilu, jonka mukaan digialan ja tekoälyn käytön sääntelyn purku parantaisi EU:n kilpailukykyä, on harhaanjohtava.

Komissio ehdottaa myös keskitetyn EU-ilmoituskanavan perustamista erilaisia häiriötilanne- ja poikkeamailmoituksia varten. Kuten valiokunnan lausunnossa todetaan, olisi ongelmallista jos sääntelyn piirissä olevien toimijoiden pitäisi kaikissa tilanteissa käyttää ainoastaan EU-ilmoituskanavaa. Tällöin olisi myös riski siitä, että ilmoitusmenettely etäännyy kansalliselta tasolta ja vähentää toimijoiden halukkuutta tehdä vapaaehtoisia ilmoituksia kansallisille viranomaisille.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17.3.2026

Johannes Yrttiaho vas